

LINUM

Informationsblad från Skånelin

Hösten 1996

Välkommen till Linets Dag på Hemslöjden, Solsidan i Landskrona.

Lördagen den 14 september kl 10 00 - 15 00 firar Föreningen Skånelin "Linets Dag" på Hemslöjden, Solsidan Citadellet i Landskrona.

Utställning och visning av fransflätning från hela Skåne samt linnekläder från IM. Repslagning och skånsk knyppling, demonstration av linberedning och spinning med information om lin och linne samt Föreningen Skånelin och dess verksamhet. Medverkar gör "lingänget" från Boarps Hembygdsförening.

Hemslöjden i Malmöhus län står för kaffeservering och försäljning av hemslöjd.

Varmt välkomna till en dag i linets tecken på Solsidan, Citadellet i Landskrona.

Föreningen Skånelin och Hemslöjden i Malmöhus län.

Glänsande linne

AnneSofie Ampén

En presentation av redskap som gör linne glänsande.

Inledning

Syftet med denna uppsats är att på ett lättfatt-

ligt sätt åskådliggöra både gamla och nyare redskap som används för att göra linne glänsande utan värme. Den metod jag använt mig av för insamlandet av material till uppsatsen, är studier av olika slags litterära källor.

Avgränsning

Någon detaljerad förteckning av mangeln och dess utveckling till idag behandlas ej i denna uppsats. Inte heller skrivs det om strykjärnet som fodrar värme, för värme och linne hör inte ihop.

Historia

Linplantan är troligen den växt som tidigast började användas i människans hushåll. De äldsta linnevävnader man känner till har hittats i Catal Hujuk, Anatolien, från c:a 6000 f.Kr. I den egyptiska Dashur pyramidens gravkammare finns väggmålningar som detaljerat visar linhantering, från linfrö till klädesplagg för 5000 år sedan. I Sverige har hittats fiskelinor av lin från tidiga stenåldern.

När redskap började användas för att göra plagg och vävnader av lin släta vet ingen med säkerhet. Äldre tiders plaggkonstruktioner var mycket enkla och då togs liten hänsyn till kläddräktens släthet, således fanns inget behov av redskap. När linfibers egenskaper mer togs tillvara följde kravet att använda redskap för utslätning och mer komplicerade skärningar utvecklades i plaggen.

Det är svårt att finna ett mer beprövat textilt material än linne. Carl von Linné gav linet dess namn latin *Linum usitatissimum*, "det allra mest användbara" el "det högst nyttiga linet". Lin

har många unika egenskaper som innebär att det kan utnyttjas inom olika användningsområden.

Egenskaper

Linfibern är glatt, styv och töjer sig inte. Styvheten och den låga tänjbarheten är orsaken till att linnevävnader har en benägenhet att skrynkla sig lätt. Den styva glatta linfibern ger med kallmangling den för linnet typiska glänsande släta ytan. Därför lämpar sig linneservetter att brytas till vackra servettarrangemang.

För att undvika att linne skrynklar sig mycket bör det tvättas vid 60 graders värme och med kort centrifugering. Det är viktigt att linnetyg som aldrig tvättats tidigare blötläggs innan tvätt. Om blötläggning ej sker uppstår skvettveck, det är vita krakeleringar som framträder på tyger och vilka aldrig går att få bort. Vid centrifugering kan också bestående veck framträda skvettveck.

Undvik sköljmedel och tvättmedel som innehåller parfym, blek- och optiskt vitmedel och överdosera ej, p g a att dessa ämnen bryter ner linfibern och det leder framförallt till upplösning av det sammanhållande limämnet Pektin. Ett blekt lintyg blir bländande vitt bara efter en tvätt om tvättmedlet innehåller optiskt vitmedel. Linne bör ej torktumlas eller torkas i torkskåp, det sliter och torkar ut linfibern. Upprepad felaktig behandling resulterar i ett luddigt, torrt, livlöst och sandpappers strävt lintyg. Postverkets postsäckar tillverkade av lin har genom felaktig tvättning blivit "dammiga" och släpper fibrerna.

Detta sammanhållande limämne Pektin som finns naturligt i linfibern är linets viktigaste egenskap. Om värme används på linne upplöses det naturliga limämnet och fibrerna försvagas, följden blir ett sladdrigt och skrynkligt lintyg.

Genom att linfibern har en hög halt fuktighet i sig, kan ta upp 40-50 % vatten utan att kännas våt, blir linnetyg inte statisk elektricitet. Damm och smutsfläckar fastnar ogärna på den glatta fiberytan och är därför relativt lätta att avlägsna.

Vid förvaring av dukar kan det med tiden uppstå hål vid vikveckan. Det beror på att linfiberna lätt bryts sönder om de viks på samma

ställe gång på gång och valsas, manglas vikt. Genom att variera vikningen eller helst rulla lintyget kan fiberbrytningar undvikas.

Linne har också en benägenhet att gulna när det förvaras i våra linneskåp. Det beror på att linne inte mår bra i dagens modernt uppvärmda bostäder, det är för varmt och torrt. Enklast avhjälps det med att installera en luftfuktare som höjer fuktigheten i luften och att någon gång tvätta det på ett skonsamt sätt.

För att få fram den glatta och vackra ytan på linne, har man sedan lång tid använt sig av en kall utslättningsmetod som kallas för gnidning (glättning) och mangling. Metoden fordrar att linnet utsätts för ett visst tryck under behandlingen. Förr i tiden omnämndes glättning av linne som strykning, men det uttrycket är numera allmänt förknippat med varmt strykjärn. Linne tål hög stryktemperatur men till priset av att linfibrerna försvagas och dess livslängd förkortas avsevärt.

För att göra linne slätt och glänsande behövs hjälpmedel som utsätter det för yttre tryck. På så sätt sammanpressas linfibrerna och en glatt, slät och glansig yta uppstår.

Nedan följer en presentation av olika redskap som används för att göra linne glänsande.

Stenar

Ett av de allra första redskapen som användes var stenar. Av naturen slipade moränstenar, nyttjades för att utjämna och gnida linnevaror släta och blanka. Gnidning en gammal metod som använts av vår allmog. Det var särskilt huvudklutarna, särkarnas överdelar och ärmor som behandlades på detta sätt. Så länge det gamla dräktskicket fanns kvar på vår landsbygd bibehölls bruket att gnida linnet för att få det slätt och blankt. Förr fanns det speciella kvinnor, glätterskor, som hade till uppgift att glätta plagg.

I en gammal skånsk folkvisa, antyds att - i ett ordentligt hus borde maten vara "megen" och bordsduken vara "gneden", sångaren tillägger "sådant var jag vander vid". Omnämmandet av linnevården i visan berättar att det var en naturlig del av vardagen.

Det äldsta kända fynd av gnidsten kommer från en kvinnograv i Norge och är daterat till första delen av yngre järnåldern.

Det finns en mängd olika namn på stenarna beroende på var i Sverige man kommer ifrån, här följer några exempel; glans-, gnie-, glätt-, rulle- och gnidsten.

Idag finns det en tillverkare av gnidstenar i Sverige, hans namn är Georg Haglund och bor i Avesta. Efter en inventering på en hembygdsgård fann Georg en gnidsten och idén föddes hos honom att återuppta tillverkningen av dessa eftersom han har ett intresse som är stenslipning.

Glas

Till Sverige kom gnidstenar av glas under 1500- och 1600-talet från Tyskland. Kunskapen att göra glas blev i Sverige känt först på 1600-talet, då började en egen produktion av gnidsten.

De tillverkades i regel av massivt glas, ofta var färgen svart eller sjögrön, sällan ofärgad. Stenen skulle vara lagom stor att hålla i handen, med en jämn konvex gnidyta. Det finns stenar som har ett handtag av glas och de ser ut som en upp och nervänd svamp vid användningen. Förr var det vanligt med brevpresrar av massivt glas, många av dessa kan just vara avlagda gniestenar.

Glasflaska

I Dalarna förekom det en slags ihålig flaska av glas med rundad botten och kallas "stjärtjelsten". Den fylldes med varmt vatten för att trycket mot linnen skulle bli effektivare. Flaskan är vanligt förekommande i Tyskland och har troligen kommit med tyskar som arbetade vid Johannesholms glasbruk, Övre Dalarna. Glasbruket började sedan med en egen tillverkning av flaskorna.

Gnidbräda

Vid gnidningen lade man linnen på ett fast underlag, en bordsskiva eller dylikt, men oftast en särskild för ändamålet tillverkad bräda. Gniefjäl heter det i Skåne och är en snickrad träskiva, vanligen av ek- eller bokvirke, långsmal och släthyvlat. Ena änden bågformigt avrundad och kunde stundom vara försedd med genombrutna sniderier. För att få elasticitet vid gnidningen fordrades också ett mellanlägg av skinn. På detta breddes linnen ut

och glättningen kunde ske med en gnidsten som genom tryck från handen fördes över linnen och polerade detta. I äldre tid förhöjdes linnets glans med hjälp av vitt vax som gneds ut över ytan.

Fynd har visat att vikingar använde sig av gniefjäl som var tillverkade av valben.

Övriga redskap

Till utslätning av detaljer såsom ärmveck och dylikt användes glättben, vanligtvis av ett mellanfotsben av nötkreatur.

Sömglättare var ett redskap som användes till jämnande av sömmar. Det var vanligtvis svinbetar som användes. Andra material var av trä, det förekom också redskap som var gjorda av valben och galttänder. Säkerligen har det förekommit fler redskap av olika material men dessa är troligen inte igenkända bland fyndföremålen vid arkeologiska utgrävningar.

Plagg av grövre linne som inte glättades drogs över en bordskant, dörrkarm eller spiselpinnen för att få slätt. I Nordiska museets frågelista nr 64 som handlar om klädtvätt kan det läsas att det var vanligt förekommande att släta plagg bara genom att sitta på dem medan vardagliga sysslor utfördes. Utslätning förekom också genom att lägga plaggen mot ett plant underlag och placera ett sofflock över med tyngder på.

Gåvor

Med stor möda och kärlek dekorerade män konstfullt snidade gnidbräden och mangelbräden. De hade på samma gång ett praktiskt värde som bruksföremål och ett viss skrytvärde, "titta vad han kan". Ibland var det friargåvor som framlämnades i samband med ett frieri, men lika ofta var det fråga om känningar, man kände sig för om flickan var intresserad av ett frieri. Den symboliska innebörden var nog så viktig och sättet att ta emot gåvan var lika bindande som svart på vitt. Avvisade hon den, fanns inget hopp, Men det var inte överallt en friare själv kunde snida gåvan. Det förekom att en hantverkare på beställning gjorde friargåvor eller sålde dem på marknaden till giftassugna män.

Handmangling

Vid sidan om sättet att glätta har det också utvecklats redskap som gett linne en slät och glänsande yta - genom handmanglingen. Principen med mangling är att ju större tryck linnet utsätts för desto högre glans får man på linnet. Innan mangling skulle tyget dänkas, det skedde med en nygjord björkvisp som doppades i vatten och som stänktes ut över tyget. Allt rullades ihop och sedan fick "tvätten ligga till sig" bli jämnt fuktig. I Nordiska museets frågelista nr 64 som handlar om tvätt fann jag följande berättelse om stänkning: - Man tog munnen full av vatten och sprutade över det utbredda linnet. Var nu mangelgumman tandlös så hamnade vattnet på ett enda ställe.

Fortsättning följer i Linum våren 1997.

Ur Centerpartiets veckoblad "Nord-Sverige", vecka 7/1996, saxar vi med författaren Göran Nordqvists tillstånd nedanstående skildring av föreningen "Norrlandslin" och dess verksamhet från tidigt 40-tal till det bittra slutet 1956.

Lin

Göran Nordqvist

Man möter på marknader och utställningar människor som visar upp sina alster av konstfärdigt gjorda saker av linhalm. För mig har dessa arbeten en nästan magisk dragningskraft. Varför? Jo under en dryg tioårsperiod under min uppväxttid var linet en mycket viktig gröda här på Torsåkers prästbord.

Min far, Artur Nordqvist, skrev under sina sista levnadsår i slutet av 70-talet ner "Minnesbilder" ur sitt händelserika liv. Här möter man många intressanta händelser inom lantbruket i vårt län under 30- och 40-talet. Jag tänker låta honom berätta med egna ord hur det gick till när linodlingen på 40-talet tog fart, och hur linodlarna bildade en ekonomisk förening "Norrlandslin" och hur linberedningsverket i Mellansel kom till.

"Det var en mild vinter 1943. Snön kom tidigt på otjälad mark hösten -42 och med en tidig vår kom vårbruket igång det tidigaste jag varit med om i Norrland. Förutom de vanliga grödorna började vi med linodlingen det året. "Nolaskogarna" hade sått lin redan i ett par år och även i Syd- och Mellansverige hade linodlingen och linberedningsanstalter kommit igång. Uppförandet av ett linberedningsverk i området började dryftas på allvar. Fram på vårvintern -44 lånade vi en maskin att repa av linknopen från linhalmen. Det blev mycket linfrö. Allt såldes som utsäde den våren. Halmen pressades och skickades till en fabrik i Övik. Allt i högsta prisklass. Detta gjorde att jag fick tycke för linodlingen och deltog aktivt i planerna att starta ett linberedningsverk i dessa trakter. Även i södra Västerbotten hade teckning av odlingar förekommit på många håll. Fast i allmänhet på små arealer 0,25-1,00 hektar. I den styrelse som så småningom bildades trumfades de igenom att vardera område skulle ha lika många ledamöter. De var tjuriga till envishet för att få verket förlagt till Västerbotten, ja det gick så långt att länets landshövding deltog i debatten! I ett tidigt skede ställde de 100 000 kronor och fri tomt till förfogande för att få verket förlagt inom Västerbotten. Från vårt håll framhöll vi till slut Mellansel som en lämplig plats genom dess tillgång till växellock, god tomt och tillgång till vatten från en hel sjö, samt närheten till odlarna i hela odlingsområdet. Så en dag i maj var styrelsen ute för att se på de olika platserna, tre i Västerbotten och så Mellansel.

När vi steg av bilarna i Norråker möttes vi av allmän flaggning i samhället. Vi blev förvånade över en sådan uppmärksamhet. Men när vi kom till mötesplatsen på hotellet förstod vi varför då vi blev presenterade för landshövding Lindberg, född som jag själv i Nederkalix. Vi gick och tittade på berörd tomt, åkte sedan vidare till de övriga, alla belägna efter järnvägen. Sedan samling på hotellet, där hövdingen talade varmt för de olika platserna. Han kunde också meddela att han dagen innan fått ett löfte om 1 000 kronor från ett sågverksbolag om verket förlades till Västerbotten. Dagen närmade sig sitt slut. Vi kom överens om att kontakta Anundsjö kommun och höra efter om de var villiga att ställa upp på

samma villkor. Efter att ha meddelat dem våra löften från Västerbotten ville vi ha 100 000 kronor och fri tomt för att få samma villkor som Västerbottens. Efter några dagars förhandlingar inom kommunen svarade de att de var villiga att lämna det begärda beloppet plus fri tomt.

Hägglunds och Söner hade haft ett mindre sågverk med tillhörande disponentbostad intill den tomt där verket planerades att byggas. Efter ett samtal med "våra" fyra i styrelsen beslutade vi att kalla representanter för Anundsjö kommun till sammanträde i Örnköldsvik för en slutlig uppgörelse. Dit kom Salomon Wästerbo, kommunalordförande och Bernhard Sundelin fullmäktiges ordförande och riksdagsman. Av Johan Jakobsson, styrelsens ordförande fick jag på min lott att framföra våra önskingar. "Säg det du", sa han, "du förstår hur svårt det är för mig att pressa dem ytterligare"! Efter förslagen, som var kända för dem, framförde jag: "Och så inköp av disponentvillan åt verket". Wästerbo höll på att tappa andan. Han och Sundelin gick in i ett angränsande rum och efter en stund kom de tillbaka och lovade att inköpa den åt oss. Det skulle visa sig att Hägglunds inte ville sälja villan så den utgiften kom de undan.

Den 5 juni -44 samlades styrelsen för det blivande linberedningsverket i Mellansel. Nu skulle platsen för verket slutgiltigt bestämmas. In i det sista vidhöll Västerbottningarna att det borde ligga i deras län. Till sist lyckades vi genom övertalning att få dem att ändra sig och vid omröstningen med slutna sedlar fick platsen Mellansel en rösts övervikt. Verket skulle nu projekteras, riksdagen hade redan beslutat att stödja företaget. Det blev sena kvällen innan vi gick till sängs på hotellet i Mellansel. På morgonen klockan 07 00 kom så meddelandet att amerikanska trupper landstigit i Normandie. Den 6 juni i gryningen var andra världskrigets svåraste operation inledd.

"Efter höstskörden första veckan i augusti -44 företog styrelsen för det blivande linberedningsverket en resa till flera liknande verk som redan var i drift sedan ett par år tillbaka. Vidare åkte vi ner till Kvarnmaskiner i Malmö och beställde de maskiner som de tillverkat för övriga verk.

Under en av kvällarna blev namnet "Norrlandslin" antaget, ett namn som jag tänkt ut och som samlade allas bifall. Till ordförande valdes Johan Jakobsson, till vice ordf Harald Lindström, rektor vid Umeå lantmannaskola. Till vår hjälp hade vi en ingenjör från Linodlarförbundet till dess vi fått tag i en disponent. När ritningarna över fabriken var klara antogs Byggnads AB O Tjärnberg i Örnköldsvik som huvudentreprenör. Det blev många sammanträden och jag fick offra mycket tid innan bygandet kom igång.

Min fars "Minnesbilder" slutar vid årsskiftet 1952. Längre kom han ej med sina nerteckningar innan han hastigt gick bort 1979. Så han behövde ej erinra sig det bittra slutet linodlingen fick här på Prästbordet i Torsåker. De många små odlingarna av lin kom efter hand att ersättas av större mera specialiserade odlare. Här på Prästbordet hade vi mellan 5-8 hektar årligen. Ryckningen av linet sköttes nu med maskiner. Dessa var väl inte alltid så driftsäkra som man kunnat önska sig. Maskinförarna var tvungna att vara utrustade med ånglars tålmod, särskilt under regnhöstar och när linet låg. Torkningen skedde i hässjor eller på krakstörar. Skörden var arbetskrävande. I ett alltmer "folkfattigt" lantbruk skapade det problem. De sista åren var det en ständig kamp mot vintern för att hinna få in linet i ladorna.

Så kom det bittra slutet. Året var 1956. Konkurrensen från framförallt Östeuropa, som dumpade sin beredda lintåga av olika kvaliteter, blev dödsstöten för länets linodling. Den hade inga skyddstullar, (införselavgifter) utan var helt beroende av andra länders prissättning. Föreningen Norrlandslin var tvungen att gå i likvidation. Den sådda arealen, 500 hektar?, blev värdelös där den stod på fälten. Våren 1957 brände vi upp förra årets fina lingröda om 10 hektar. På en halvtimme hade "Präståkern" förvandlats till ett svart bårtäcke. Det måste ha varit en av min fars mörkaste stunder som bonde.

Skansens Lindagar på Älvrosgården

Rut Ann Titelman

Förra sommaren, i slutet av augusti, var min 10:e sommar på Skansens lindagar. Programchefen Agneta Magnusson har inte alltid lätt att få folk till arbetet på Älvrosgården. Så jag tror att hon skulle välkomna skånska linarbetare. Man gör det för glädjen och nöjet, förtjänsten är låg, som vanligt i vår bransch!

Första dagens morgon tar man sig till Skansens klädkammare vid halv tiotiden. Där får man prova och kläda sig i Skansens arbetsdräkt, som lånas ut tillsammans med klädsåp. Klädd i långkjol, blus, halskläde, klut och förkläde, promenerar man till Älvrosgården. En liten korg kan man få låna och en schal samt en ficka som kan knytas runt midjan och gömmas under förklädet.

Framme vid Älvrosgården på gårdstunet samlas 15-20 personer, mest kvinnor i långa kjolar och klutar. Män - karlarna - är klädda i storhatt och väst m m. De som har kaffekorg med sig tar sig en kaffestund innan arbetet börjar. Under tiden låser någon upp ladan, där lin och redskap finns. Kl 11 00 ska redskapen vara ute på backen.

Över en ribba hänger härligt grönt och gult nyskördat lin till tork. Framför det en bänk med frörepa, plats för två arbetare.

Rötat lin står i solskenet mot en vägg. Där blir platsen för tre handbråkor, som genast kommer igång. En gammal draga och skäkteträ fortsätter jobbet. Hela tiden under arbetets gång berättas om linet - hur man får fram fibern. Mycket folk kan ha samlats kring linfolket och redskapen och man upphör aldrig att förvåna sig över det stora intresset hos allmänheten att lära om lin.

Processen fortsätter vid långbordet med tre häcklor av olika grovlekar. När linet kommit dit, brukat mycket folk trängas runt bordet, för att se när "undret" sker och linet börjar glänsa.

Där finns turister från hela världen. De är ofta mycket nyfikna och förvånade eller imponerade. En annan grupp av besökare är skolklasser. När de kommer och vill pröva på bråkning, skäktning och häckling, då blir det "liv i luckan". De vill mycket gärna ha en liten lintott med sig hem.

Medan allt detta sker håller Ulla från Fransåker på med Linbastun. Hon ser till att elden brinner lagom och kommer med torrt varmt lin som är så lätt att bråka.

Sören från Gnesta, är linodlare och linleverantör till Skansen av vattenrötat blont lin. Han och Olof, stockholmare, sköter ett litet linberedningsverk här bredvid på Skansen, beläget vid en fors. Bråk och skäkt drivs där av vattenkraft. Vi kvinnor hjälper till, men det är hårdare arbete och karlar behövs där. Själva byggnaden liknar en gammal kvarn. Bredvid ligger linfältet, där Skansens eget lin växer. På gårdstunet vid Älvrosgården fortsätter arbetet hela dagen till kl 17.

Inne i själva Älvrosgården finns storstuga, förstuga, sovsuga och helgdagsstuga. Där finns linneprodukter utställda. Många av oss visar och berättar om allt det vackra linnet. Vi spinner och visar linnevård.

Årets lindagar på Skansen inträffar den 29/8 - 1/9. Väl mött på Skansen då såsom gäst eller arbetare!

Årets spinnegille

4 maj 1996 Hallsbergs bygdegård, Lövestad
Karin Bringert

Det var en våt och kall lördag, då ca 35 förväntansfulla spinnorskor samlades i Hallsbergs bygdegård till årets spinnegille. Det kalla och våta vädret gjorde att vi ej kunde sitta på loftet som planerat, utan vi fick flytta ner och tränga ihop oss i matsalen, vilket upplevdes positivt då vi kom närmare varann och kunde se och prata med alla. Det var inte bara traditionella spinnrockar, som förekom, utan även ett par maskinspinnare. Tips att kanske gå ihop några stycken och köpa en! Många andra nyttiga uppslag växlade ägare som t ex att tvätta garnet efter spinningen, att tvinna ihop ett par trådar och tillsammans med merceriserat bomullsgarn sticka tröjor, att lägga linfrö i vattnet, när man spinner. Ja, idéerna var många, som de flitiga spinnorskorna delade med sig av.

Efter en god lunch kunde den som ville gå runt och titta på hembygdsgården och ner till

granngården för att titta på de märkliga och vackra stenarna, som Nils Nilsson på Hallsbergs gård i Lövestad mellan åren 1877-1898 har huggit ut med sin kvarnhacka. Det är 13 stenar med text från Bibeln och berättelser om familjen och släkten.

Det var en mycket givande dag. Vi ser nu fram mot nästa spinnegille **den 3 maj 1997 hos Charlotte Weibull, Möllegården, (Möllevägen 2) i Åkarp.**

Ångrötning av linhalm

Eskil Persson

Rötningen av linhalm är, som alla väl känner, flaskhalsar i linberedningsprocessen. Landrötning eller daggrötning är arbetsam och tidskrävande, då den tar mellan 3-4 veckor att genomföra. Vattenrötning är också mycket arbetskrävande, tar beroende på vattentemperatur mellan 10 och 14 dagar och utgör ett miljöhot om rötningen utförs i bäckar och åar. Vinterrötning, ibland tillämpad i norra delarna av Sverige, innebär att det ryckta linet får ligga snötäckt under vinterperioden. Vinterns längd bestämmer rötningstiden. Risken för överrötning är uppenbar.

Vid Sveriges Utsädesförenings linlaboratorium studerades under början av 1960-talet en metod att röta linhalm i autoklav vid hög temperatur och högt tryck. Denna rötningsslagmetod benämndes ångrötningsslagmetoden. Genom detta förfarande kortades rötningstiden till några timmar. Resultatet av linlaboratoriets noggranna studier över ångrötning finns rapporterade av Arne Hagberg och Henryk Zienkiewicz. Någon praktisk tillämpning i stor skala kom ej att genomföras, då svensk linodling strax därefter upphörde.

Genom omständigheternas makt fick övertecknad information om att det välkända lättbetongblocket, Siporex, framställdes bl a genom autoklavering i tillverkningsprocessens slutfas. Jag tog då kontakt med tillverkaren i Dalby, som numera heter Yxhult AB, för att möjligen utröna om siporexmetoden - autoklavernas storlek, tryck och temperatur - också var tillämplig för linrötning. Bemötandet från Yxhult AB var minst sagt vänligt och valda delar av Skånelins styrelse gjorde därför

i april 1996 ett studiebesök för att göra sig underkunnig om teknik och process. Autoklaverna var enorma, 33 m långa och 4 m breda. Temperatur och ångtryck var reglerbara för att passa för linrötning. Beslut togs att efter 1996 års skörd först göra en studie i laboratorieskala hos Yxhult AB för att utröna rimligt tryck och lämplig temperatur för linet och därefter i mån av tillgång på linhalm göra en körning i stor skala. Spånadslinet kunde med lätthet ställas eller läggas i autoklaven och oljelinhalm för papperstillverkning kunde läggas i hel rullbal.

TILL SALU

Spinrock, Ashford traditional, säljes tillsammans med 2 oanvända kardor.

Pris 1 750:-.

Ring Eskil Persson, tel 046-32 05 62.

För Anna, Birgit och Marianne till spinnegillet den 8 maj 1995.

Sonja Johannesson

Vi sjunger till flickorna i Småland.

I Ljungby nära Bolmen uti Smålands vackra land,
där finns tre kloka kvinnor och de vandra hand i hand,
det är Marianne och Birgit och Anna som vet råd,
tillsammans har de roligt och de spinner linnetråd.
Kloka kvinnor ifrån Småland deras rockar går i takt
och nu håller de kring gamla fina traditioner vakt,
sår och skördar, röter, bråkar, skäktar, häcklar hör till lin
och till sist går allt i väven, den bli säkert mycket fin.

I Bjärsjölagård möttes vi, det var en regnig dag
och Anna alltid vänligt tog i våra spiror tag,
vred tidning om och lin därpå, så jämnt och lätt som flor,
nu kan ni spinna vackert, det går bättre än ni tror.
För man skall va vän med tråden, inte slita hårt och dra,
ja då kan man säkert linet också uti varpen ta,
blöta lätt med linfrövatten kan man göra efterhand,
så bli väven slät och glansig, det är ack så gudagrant.

Ja ni skall fråga Anna ifrån Hölminge hon kan,
i tävlingen vid spinningen hon första priset vann
och Marianne och Birgit de följde strax därpå,
sen färden gick till Stockholm och de tänkte väl som så:

Vi skall vackert tråden spinna men den måste vara
bra,
lätt som fjun och dåligt tvinnat det är ingenting att ha,
100 år skall tyget hålla, högsta småländsk kvalité,
det skall ännu våra barn och barnbarn kunna se.

Till spinnegille samlas vi när våren går i blom,
och vännerna från Småland de sade till oss kom.
Här är vi nu från alla håll, från Svalöv och Bornholm,
Landskrona, Kristianstad och från Båstad en hel flock.
Vi vill tacka smålandsgänget för att vi fått komma hit,
allt som ni har ordnat för oss, det är småländsk kvin-
noflit,
tack för maten och musiken, för allt grant som vi här
ser,
vackert väder har vi med, fast det kan inte ni rå för.

Och må nu linfält åter blomma fler och fler kring byn,
bli papper, olja, färg och magens goda medicin,
i Svalövs brydestua maskiner våra står,
de hjälpa oss att spånadslinet lätt blir linnetråd.
Folk från hela gamla Sverige, våra steg de går i takt,
och tillsammans håller vi kring goda traditioner vakt,
kan det gamla, men är vakna, går på nya vägar in,
ett hurra för vår förening som vi kallar Skånelin.

Till sist

**Hjärtligt tack för alla frivilliga bidrag till
föreningen.**

Skånelins Styrelse

Föreningen Skånelins styrelse 1996

Jan Greger Persson, tel 046-70 93 75 (ordf)

Eskil Persson, tel 046-32 05 62 (vice ordf)

Sven-Erik Mårtensson, tel 0411-22 642

Eva Ekstrand, tel 046-77 11 60

Sonja Johannesson, tel 046-77 12 52

Barbro Nyberg, tel 044-91 556

Irmela Paulsson, tel 0431-73 140

Elna Danielsson, tel 0414-211 75

Rut Olsson, tel 0416-12 230

Karin Bringert, tel 0414-73 121

Ulla Jönsson, tel 0410-161 33

Maj-Britt Persson, tel 0431-50 628